

T. B. M. M. (S. Sayısı : 142)

Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına Dair Antlaşmanın ve Eki Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı ve Dışişleri ve Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/357)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü

8.1.1988

Sayı : K. K. Gn. Md. 07/196-1311/01055

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Önceki Hükümet döneminde hazırlanıp Başkanlığınıza sunulan ve İçtüzüğün 78 inci maddesi uyarınca hükümsüz sayılan ilişik listede adları belirtilen kanun tasarılarının yenilenmesi Bakanlar Kurulunca uygun görülmüştür.

Gereğini arz ederim.

Turgut Özal

Başbakan

Eki :

1/783 Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına Dair Antlaşmanın ve Eki Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı.

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü

1.7.1986

Sayı : K. K. Gn. Md. 18/101-2015/04313

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 24.6.1986 tarihinde kararlaştırılan «Türkiye Cumhuriyeti ile Amerikan Birleşik Devletleri Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına Dair Antlaşmanın ve Eki Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı» ve gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

I. Kaya Erdem

Başbakan Vekili

GEREKÇE

Yatırımların karşılıklı teşviki ve korunması anlaşmalarının ana amacı bahis konusu ülkeler arası sermaye ve teknoloji akımını teşvik ve ilgili ülkenin hukuk düzeni içinde nasıl korunduğunu tespit etmektir.

Bilindiği üzere, yüce meclisiniz tarafından onaylanan V inci 5 yıllık Kalkınma Planının ve onu izleyen yıllık, İcra Programlarının en önemli ilkeleri arasında, ülke ekonomisinin dışa açılması, yani ülke müteşebbis ve sermaye gücünün dış ülkelere, yabancı sermaye ve teknolojisinin ülkemize gelmesi, dolayısıyla ülke ekonomisinin dünya ekonomisi ile entegre edilmesi kabul edilmiştir.

Bu çerçevede içinde, ülkemizde yatırım yapan yerli ve yabancı sermayenin çalışma esaslarını geliştirmek ve teşvik etmek amacıyla yüce meclisiniz tarafından kabul edilen çeşitli kanunlara paralel olarak, yatırım ve ticarî ilişkilerimizin yoğun olduğu ülkeler ile 1961 yılında başlatılan Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına yönelik anlaşmalar yapılması hızlandırılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti ve ABD arasında sermaye ve teknoloji akımını hızlandırmak amacıyla imzalanan, Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması anlaşmasının esasları şöyle özetlenebilir :

1. Türkiye ve ABD'de uygulanan yabancı sermaye ve kambiyo mevzuatına açıklık kazandırmak ve karşılıklı tanıtılmasına imkân vermek,
2. Türkiye ve ABD'de yabancı sermayenin kamulaştırma ve devletleştirme yönünden tabi' olacağı muamele ve sahip olduğu hakları tespit etmek,
3. Her iki ülkede, özel teşebbüs-devlet arasında çıkacak ihtilafların nasıl çözümleneceğini tespit etmektir.

Ülkemizde halen faaliyette bulunan ABD sermayeli firmaların Aralık 1985 sonu itibariyle 53.836.82 milyon TL. tutarında yatırımları, ABD'de ise faaliyette bulunan Türk sermayeli firmaların yatırım tutarları ise halen 2.458 milyon TL.'dir.

Bu Antlaşma Türk özel teşebbüsüne ABD'de, Amerikan özel teşebbüsüne Türkiye'de karşılıklı ekonomik ve yasal güvence verirken, ilgili ülkeye maddî ve manevî yönden herhangi yeni bir yük getirmemektedir.

Türkiye Cumhuriyeti ve ABD arasındaki yabancı sermaye akımının hızlandırılması ve teknik işbirliğinin geliştirilmesi ve ilerletilmesi amacıyla imzalanan bu Antlaşma, 31.5.1963 tarih ve 244 sayılı Kanun uyarınca bir tasarı halinde yüksek Meclisin huzuruna getirilmiş bulunmaktadır.

ANTLAŞMA MADDELERİNİN GEREKÇELERİ

Madde 1 : Bu maddede antlaşma içinde sık sık sözü edilen şirket, yatırım mülkiyet, hâsılat ve yatırım ile ilgili faaliyetlerin tanımları yapılmaktadır. Özellikle «Yatırım» tanımı 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanununa Paralellik sağlanarak hazırlanmıştır. Aynı maddenin ikinci fıkrasında yatırımın ABD'li bir şirket tarafından veya ABD'de bir Türk şirket tarafından yapılması ancak kontrolün T. C. veya ABD'nin kendi ülkesinde faaliyette bulunmasını arzu etmediği üçüncü bir ülkenin elinde bulunması halinde, evsahibi ülkenin bu antlaşma hükümlerini o şirkete uygulamama hakkını düzenlemektedir.

Madde 2 : Taraflar kendi kanunları çerçevesinde, üçüncü ülkelere tanınan haklardan daha az elverişli şartlarda olmamak şartıyla diğer tarafın yatırımlarına izin verecektir. Burada önemli olan yatırımların öncelikle izne tabi olmaları, ikincisi ülkesinde yatırım yapılacak olan tarafın kanunları çerçevesinde izin verilmesi ve üçüncüsü bu muamelelerin kendi şirketlerine ve üçüncü ülke şirketlerine yapılan muameleden daha az elverişli olmamasıdır, ancak bu da mevcut kanunların tanıdıkları haklar çerçevesinde olacaktır. Bu muamele yatırıma izin verildiği an ve verildikten sonra da aynı olacak yapılmasına izin verilmiş olan yatırıma keyfi bir muamele uygulanmayacaktır.

Yabancı yatırımcı kendi yatırımını izlemek üzere yabancıların ülkeye giriş ve geçici kalış için tabi oldukları mevzuat çerçevesinde diğer taraf ülkesine girebilecektir.

Yabancı şirketlere yerli şirketlerle rekabet eşitliği tanınacaktır. Bu 6224 sayılı Kanunda ki eşitlik ilkesinin bir tekrarıdır.

Taraflar yatırımcılara ilişkin kanun, yönetmelik ve tebliğlerin ailemiyetini temin edeceklerdir ki (Resmî Gazete'de yayınlanması) yatırımcı mevzuat konusunda bilgi sahibi olsun.

Madde 3 : Bu madde Anayasamızda da öngörülmüş olan kamulaştırma ve devletleştirme konularını kapsamakta ve kamu yararı amaç güdülmekçe böyle bir işlemin yapılmayacağını öngörmektedir. Kamu yararı amacı güdülse dahi bunun kanuna uygun, uygun bir tazminat karşılığı ve eşitlik ilkeleri içinde yapılmasını teminat altına almaktadır. Kamulaştırma bedeline mahallî makamları nezdinde itiraz hakkı saklı kalmaktadır.

İkinci olarak evsahibi ülkede ortaya çıkan savaş ve benzeri durumlarda kendi ülke şirket veya vatandaşlarına ne gibi bir muamele uygulanıyorsa, eğer uygulanır ise, o muameleye eşit bir muamele yapılması düzenlenmektedir.

Madde 4 : Yatırımlarla ilgili transferleri düzenleyen bu maddede transfer konusu işlemler ve transferlerde uygulanacak usul yer almaktadır. 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu 4 üncü maddesinde transferi öngörülen kalemlerle burada sayılanlar aynıdır. Bir yatırım anlaşmazlığı nedeni ile doğacak ödemeler de buraya ilave edilmiştir. Transferlerde uygulanacak kur ve transferin herhangi bir konvertibl para cinsi üzerinden yapılması bugünkü kambiyo mevzuatımıza uygundur.

Madde 5 : Bu maddede taraflara formaliteye tabi olmaksızın herhangi bir tarafın talebi üzerine bir araya gelerek sorunları çözümlenmek ve bilgi alışverişinde bulunmak imkânı vermektedir.

Madde 6 : Bu madde de yatırımcı şirket ile evsahibi ülke arasında çıkabilecek anlaşmazlığın tanımı yapılmakta, bu tanıma uygun bir anlaşmazlık çıkması halinde de bu anlaşmazlığın nasıl çözümleneceği açıklanmaktadır. Çözüm yolları önce adım adım belirtilmiştir. Önce görüşmeler yapılacak, başarılı olmazsa bağlayıcı olmayan istişareler yapılacak, Türk yargı organlarına müracaat yolları açık tutulacak ancak bir yıl içinde Türk yargı organlarından kesin karar alınamaz ise o takdirde davadan feragat edilerek Uluslararası Merkeze müracaat edilecektir. Bu fıkranın amacı Türk yargı

organlarına müracaatı teşvik etmek ve kesin karar alınmış ise bu kararın tekrar uluslararası bir mercide tartışılmamasıdır. Bu antlaşmada başka bir hukuk belirtilmediğine göre uyuşmazlıklara yatırımın yapıldığı yer kanunu uygulanacaktır. Uluslararası Yatırım Anlaşmazlıklarının Çözüm Merkezi sadece şirket ve devlet arasında çıkan ve doğrudan doğruya yatırımdan kaynaklanan anlaşmazlıklarının çözümlendiği merkezdir.

Madde 7 : Bir evvelki maddede şirket ve evsahibi devlet arasında çıkabilecek uyuşmazlıklara çözüm yolları düzenlenmişti; bu maddede ise bu antlaşmanın uygulama ve yorumundan dolayı iki devlet arasında doğabilecek anlaşmazlıkların çözümü düzenlenmiştir ve ağırlık verilmiştir. Ayrıca merkezde çözüm bekleyen bir anlaşmazlık iki devlet arasında anlaşmazlık konusu yapılamayacaktır.

Madde 8 : Yatırımlarla doğrudan doğruya ilgisi olsa dahi bu Antlaşmaya tabi olmayacak olan anlaşmazlıklar açıkça bu maddede yer almıştır.

Madde 9 : Bu maddede antlaşma hükümlerinin aykırı olmayacağı hukukî mevzuat ve yükümlülükler sayılmıştır.

Madde 10 : Bu madde Antlaşmanın tarafların devlet olarak üstlendiği yükümlülükleri ifasında engelleyici bir rol oynamayacağını belirtmektedir.

Madde 11 : Bu Antlaşma sadece yatırımların teşviki ve korunmasını kapsadığı için özellikle vergileme politikası ve vergilere ilişkin hususlar düzenlenmemiştir sadece eşitlik ilkesine sadık kalınmasına özen gösterileceği belirtilmiştir.

Madde 12 : Bu maddede Antlaşmanın nasıl yürürlüğe gireceği, süresi, bitişi ve hangi yatırımlara uygulanacağı belirtilmiştir. Antlaşmanın nasıl tadil edileceği de bu madde ile hükme bağlanmıştır.

PROTOKOL

Âkit taraflar bazı sektörlere yatırım yapılmasına sınırlandırılmalar getirme hakkını sınırlı tutabildikleri gibi bazı sektörlerde yatırımcıları da mütekelâliyet esasına bağlanmaktadır. Sınırlamaları doğuran mevzuat ise karşı tarafa bildirilecektir.. Gene burada yer alan bir husus 4 üncü maddede ki «geçikmeksizin» sözünden ne anlaşılacağı hususuna açıklık getirmek ve Türkiye Cumhuriyetinin transferlerde döviz sıkıntısı çekmesi halinde tanınacak olan kolaylıklar tanımlamaktır. Bu protokolda antlaşmanın bir parçası olduğu için antlaşma maddeleri ile aynı hükmü taşıyacaktır.

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

2 . 12 . 1988

Esas No. : 1/357

Karar No. : 62

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça önhavalesi uyarınca «Dışişleri Komisyonu» nda görüşüldükten sonra, Komisyonumuza havale edilen «Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına Dair Antlaşmanın ve Eki Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı» Komisyonumuzun 2.12.1988 tarihinde yaptığı 67 nci Birleşimde, Dışişleri Bakanlığı, Maliye ve Gümrük Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı temsilcilerinin de katılmalarıyla görüşüldü.

V inci 5 yıllık kalkınma planının ve onu izleyen yıllık, icra programlarının en önemli ilkeleri arasında, ülke ekonomisinin dışa açılması, yani ülke müteşebbis ve sermaye gücünün dış ülkelere gitmesi, yabancı sermaye ve teknolojisinin ülkemize gelmesi, dolayısıyla ülke ekonomisinin dünya ekonomisi ile entegre edilmesi kabul edilmiştir.

Bu cümleden olmak üzere, birçok ülke ile yatırımların karşılıklı teşviki ve korunması anlaşmaları imzalanmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasında imzalanan ve yatırımların karşılıklı teşvik ve korunmasına dair anlaşma 3 Aralık 1985 tarihinde Washington'da imzalanmıştır.

Söz konusu Anlaşmanın onaylanmasına ilişkin tasarı Komisyonumuzca da kabul edilerek maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir.

Dışişleri Komisyonu tarafından aynen kabul edilen tasarrın Anlaşmanın onaylanmasına ilişkin 1 inci maddesi ile yürürlük ve yürütmeye ilişkin 2 ve 3 üncü maddeleri Komisyonumuzca da aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan <i>Kemal Akkaya</i>	Başkanvekili <i>İlhan Aşkın</i>
Samsun Sözcü	Bursa Kâtip Üye
<i>İsmail Şengün</i> Denizli	<i>Kadir Demir</i> Konya
<i>Mehmet Ali Bilici</i> Adana	<i>Mehmet Deliceoğlu</i> Adıyaman
<i>Nihat Türker</i> Afyon	<i>Onural Şeref Bozkurt</i> Ankara
<i>Hazım Kutay</i> Ankara	<i>Fenni İslimyeli</i> Balıkesir
<i>İ. Önder Kırlı</i> Balıkesir	<i>A. Şamil Kazokoğlu</i> Bolu
<i>Muzaffer Arıcı</i> Denizli	<i>Togay Gemalmaz</i> Erzurum
<i>Mehmet Kahraman</i> Erzurum	<i>Abdulkadir Ateş</i> Gaziantep
<i>Abdullah Aykon Doğan</i> Isparta	<i>Mehmet Moğultay</i> İstanbul İmzada bulunamadı.
Hüsnü Okçuoğlu İstanbul İmzada bulunamadı.	<i>N. Kemal Zeybek</i> İstanbul
M. Turan Bayazıt İzmir İmzada bulunamadı.	<i>Birgen Keleş</i> İzmir
<i>S. Halil Özsoy</i> Kayseri	<i>Şevki Göğüsger</i> Kırşehir
<i>Saffet Sert</i> Konya	<i>Sümer Oral</i> Manisa
<i>Cemal Seymen</i> Nevşehir	<i>Birsel Sönmez</i> Niğde
<i>İdris Arıkan</i> Siirt	<i>Şakir Şeker</i> Sivas

Dışişleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışişleri Komisyonu

Esas No. : 1/357

Karar No. : 17

24 . 3 . 1988

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

«Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına Dair Antlaşmanın ve Eki Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı» Komisyonumuzun 23.3.1988 tarihli Birleşiminde Dışişleri Bakanlığı, Maliye ve Gümrük Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı temsilcilerinin katılmalarıyla tetkik ve müzakere edildi.

Gerekçesinde de belirtildiği gibi, Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasında sermaye ve teknoloji akımını hızlandırmak amacını güden tasarı ayrıca Türk ve Amerikan özel teşebbüsüne her iki ülkede karşılıklı olarak ekonomik ve yasal güvence sağlamaktadır.

Tasarı Komisyonumuzca usulüne uygun şekilde görüşülmüş ve aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz, Plan ve Bütçe Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan

M. Vehbi Dinçerler

Hatay

Kâtip

H. Adnan Tutkun

Amasya

Üye

Fethi Çelikbaş

Burdur

Üye

Erol Güngör

İzmir

Üye

Esat Kıratlıoğlu

Nevşehir

Üye

Mehmet Topaç

Uşak

Sözcü

M. Cavit Kavak

İstanbul

Üye

T. Yaşar Gülez

Bolu

Üye

L. Yeniay Köseoğlu

İstanbul

Üye

Nurettin Yılmaz

Mardin

İmzada bulunamadı.

Üye

Bahri Kibar

Ordu

Üye

Ali Şakir Ergin

Yozgat

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına Dair Antlaşmanın ve Eki Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasında 3 Aralık 1985 tarihinde Washington'da imzalanan «Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına Dair Antlaşma»nın ve Eki Protokolün onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan <i>T. Özal</i>	24.6.1986
Devlet Bak. - Başbakan Yard. <i>İ. K. Erdem</i>	Devlet Bakanı <i>K. Oksay</i>
Devlet Bakanı <i>A. M. Yılmaz</i>	Devlet Bakanı <i>M. V. Dinçerler</i>
Devlet Bakanı V. <i>M. V. Dinçerler</i>	Devlet Bakanı <i>M. T. Titiz</i>
Devlet Bakanı <i>A. Karaevli</i>	Adalet Bakanı <i>M. N. Eldem</i>
Millî Savunma Bakanı <i>Z. Yavuztürk</i>	İçişleri Bakanı <i>Y. Akbulut</i>
Dışişleri Bakanı <i>V. Halefoğlu</i>	Maliye ve Gümrük Bakanı <i>A. K. Alptemoçin</i>
Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı <i>M. Emiroğlu</i>	Bayındırlık ve İskân Bakanı <i>İ. S. Giray</i>
Sağlık ve Sosyal Yrd. Bakanı <i>M. Aydın</i>	Ulaştırma Bakanı <i>V. Atasoy</i>
Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanı V. <i>Y. Akbulut</i>	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı <i>M. Kalemli</i>
Sanayi ve Ticaret Bakanı <i>H. C. Aral</i>	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı <i>S. N. Türel</i>
Kültür ve Turizm Bakanı <i>M. M. Taşcıoğlu</i>	

**DIŞIŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN**

**Türkiye Cumhuriyeti İle Amerika
Birleşik Devletleri Arasında Yatırımların
Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına Dair
Antlaşmanın ve Eki Protokolün
Onaylanmasının Uygun Bulunduğu
Hakkında Kanun Tasarısı**

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

**PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN**

**Türkiye Cumhuriyeti İle Amerika
Birleşik Devletleri Arasında Yatırımların
Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına Dair
Antlaşmanın ve Eki Protokolün
Onaylanmasının Uygun Bulunduğu
Hakkında Kanun Tasarısı**

MADDE 1. — Dışışleri Komisyonu metninin 1 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Dışışleri Komisyonu metninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Dışışleri Komisyonu metninin 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ ARASINDA YATIRIMLARIN KARŞILIKLI TEŞVİKİ VE KORUNMASINA DAİR ANTLAŞMA

Türkiye Cumhuriyeti ve Amerika Birleşik Devletleri (herbiri «Taraf» olarak)

Aralarında daha geniş kapsamlı ekonomik işbirliğini ve özellikle bir Tarafın vatan-
daş ve şirketlerinin diğer Tarafın ülkesinde yatırım yapmalarını teşvik etmek arzusuyla,

Anılan yatırımların tabi olacağı uygulamalara ilişkin bir anlaşma akdinin, sermaye
ve teknoloji akımı ile tarafların ekonomik gelişmesini teşvik edeceği inancıyla,

İstikrarlı bir yatırım ortamı meydana getirmek ve ekonomik kaynakların en etkin
biçimde kullanılmasını sağlamak üzere, yatırımların adilane ve hakkaniyete uygun
muameleye tabi tutulmasının gerektiğini kabul ederek,

Yatırımların teşvikî ve karşılıklı korunması için bir Antlaşma imzalanması kara-
rıyla,

Aşağıdaki gibi anlaşmaya varmışlardır :

MADDE I

1. İşbu Antlaşmada :

(a) «Şirket», kâr gayesi taşısın veya taşımasın; ister özel ister kamu kuruluşu ol-
sun; mevzuata göre sınırlı veya sınırsız sorumluluğu haiz tüzelkişi olarak kurulmuş; te-
şekkül etmiş veya başka bir şekilde teşkil edilmiş şirketleri, iş ortaklıkları veya diğer teşek-
küller dahil bir hukuku varlığı ifade eder.

(b) «Bir Tarafın Şirketi», bir Tarafta veya mülkî, mahallî organlarında yürürlükte
olan kanun ve mevzuata uygun olarak kurulmuş, tüzelkişilik kazanmış veya başka bir
şekilde teşkil edilmiş ve sözkonusu Tarafın veya mülkî, mahallî organların tespitine
göre,

(i) Sözkonusu Tarafın vatandaşı olan gerçek kişiler, veya

(ii) Sözkonusu Tarafın veya mülkî, mahallî organlarının veya onların tespitine
göre temsilci veya aracı organlarının kayda değer menfaatlerinin bulunduğu şirketi ifade
eder. Bir Tarafın Şirketinin hukukî statüsü karşı Taraf ve mülkî, mahallî organlarınca
tanınacaktır.

(c) «Yatırım», bir Tarafın vatandaşları veya şirketlerince dolaylı veya dolaysız
malik olunan veya kontrol edilen ve mal varlığı, öz varlık, borç, alacak ve hizmet ve ya-
tırım sözleşmeleri dahil, diğer Tarafın ülkesindeki her türlü yatırımı ifade eder ve aşa-
ğıdakileri ihtiva eder :

(i) İpotek, ihtiyatî haciz ve rehin gibi haklar dahil olmak üzere maddî ve gayri-
maddî her türlü mameleki;

(ii) Bir şirketi veya hisse senetlerini veya bir şirketteki başka menfaatleri veya mal
varlığından doğan diğer menfaatleri;

(iii) Bir para alacağını veya ekonomik değeri olan ve bir yatırımla ilişkili bulunan
bir işlemin yapılması talebini;

(iv) Telif hakları, patentler, markalar, ticarî ünvanlar, endüstri tasarımları, ticarî
sırlar ve «know-how», ve peştemaliye dahil, fikrî ve sınaî mülkiyet haklarını;

(v) Kanun veya sözleşme ile elde edilen her türlü hak ve kanuna uygun olarak sağlanan tüm lisans ve izinleri;

(vi) Hâsılatın ve kredi anlaşmalarından doğan anapara ve faiz ödemelerinin yeniden yatırımı,

(d) «Malik olmak veya kontrol etmek», her nerede bulunursa bulunsun, bağlı şirketleri veya iştirakleri yoluyla dahi dolaylı veya dolaysız mülkiyet veya kontrolü ifade eder.

(e) Bir Tarafın «vatandaş»ı yürürlükteki mevzuata göre bir Tarafın vatandaşı olan gerçek kişiyi ifade eder.

(f) «Hâsılat», kâr; temettü; sermaye kazancı; royalti ödemesi; idarî ve teknik yardım veya başka ücret ve aynı ödemeler dahil, bir yatırımdan veya bir yatırım ile ilgili olarak elde edilen bir meblağı ifade eder.

(g) «İlgili faaliyetler», işin yürütülmesi, sözleşmelerin yapılması, ifası ve infazı; fikir ve sınai mülkiyet hakları dahil her türlü malın iktisabı, kullanımı, muhafazası, ve tasarrufu; fonların ödünç alınması hisse senetlerinin satın alınması ve ihraç edilmesi ve ithalatta döviz satın alınması için şirketlerin, şubelerin, temsilciliklerin, büroların, fabrikaların veya diğer tesislerin organizasyonu, kontrolü, işletilmesi, bakımı ve tasfiyesini ifade eder.

2. Taraflardan her biri, herhangi bir üçüncü ülke vatandaşları tarafından kontrol edilen kendi şirketlerinden herhangi birine veya karşı Tarafın bir şirketine, bu Antlaşma ile sağlanan avantajları tanımamak hakkını mahfuz tutar; ancak Taraflardan herbiri, bu nedenle, işbu Antlaşmanın sağladığı menfaatlerin karşı Tarafın bir şirketine teşmil edilmemesini kararlaştırırsa, duruma her iki Taraf için tatminkâr bir çözüm aramak üzere karşı Tarafla vakit geçirmeden istişareye girişecektir. Bu hak, hukukî statünün tanınması ve adli mercilere başvurma hallerinde uygulanmaz.

3. Mal varlıklarının yatırımı veya yeniden yatırım biçiminde herhangi bir değişiklik, bunların yatırım olma niteliğini bozamaz.

MADDE II

1. Taraflardan herbiri, üçüncü bir ülkenin vatandaş ve şirketlerinin benzer yatırımlarına uygulanandan daha az elverişli olmamak kaydıyla ve kendi kanun ve yönetmelikleri çerçevesi içinde, kendi ülkesinin vatandaş ve şirketlerinin yatırımlarına uygulanandan daha az elverişli şartlarda olmamak kaydıyla, kendi ülkesinde yatırımlara ve ilgili faaliyetlere müsaade edecektir.

2. Taraflardan herbiri tesis olunan yatırım ve ilgili faaliyetlere, benzeri durumlardaki kendi vatandaşlarının ve şirketlerinin yatırımları ile üçüncü bir ülke vatandaş ve şirketlerinin yatırımlarına uyguladığı muameleden hangisi en elverişli ise, ondan daha az elverişli olmayan bir muamele uygulayacaktır.

3. Yatırımlar, milletlerarası hukukla ahenk sağlanarak, her zaman eşit ve hakaniyete uygun muameleye tabi tutulacak, korunacak ve güvenlikten yararlanacaklardır. Taraflardan hiçbirisi, hiçbir şekilde yatırımlara, yatırımların idaresi, işletilmesi, bakımı, kullanımı, faydalanılması, iktisabı, genişletilmesi veya tasarrufuna ilişkin olarak keyfi ve ayırıcı hareketlerle zarar vermeyeceklerdir.

Taraflardan herbiri yatırımlara ilişkin olarak üstlenmiş olabileceği herhangi bir vecibeyi yerine getirecektir.

4. Yabancıların ülkeye giriş ve geçici geçişi kalıtı mevzuatına uygun olarak Taraflardan herbirinin vatandaşlarının, kendilerinin veya kendilerini istihdam eden birinci Tarafının şirketinin önemli bir miktar sermaye veya başka kaynak taahhüdünde bulunduğu veya bulunmak üzere olduğu yatırım kurulması, geliştirilmesi, idaresi amacıyla veya işletilmesi için tavsiyede bulunmak üzere, diğer Tarafın ülkesine girmesine ve kalmasına müsaade edilecektir.

5. Bir Tarafın kanun veya yönetmeliklerine uygun olarak kurulan ve karşı Tarafın vatandaş veya şirketlerinin yatırımları olan şirketler, seçtikleri üst düzey idari personelini, tabiiyetlerine bakılmaksızın istihdam etmeye mezun olacaklardır.

6. Taraflar, bu Maddenin birinci ve ikinci paragraflarına uygun olarak, Taraflardan birinin veya onun kuruluş veya aracı organlarının malik olduğu veya kontrol ettiği ve sözü edilen Tarafın ülkesinde bulunan yatırımlarla rekabet halinde olan diğer Taraf vatandaşları veya şirketlerinin özel mülkiyetinde bulunan veya kontrol ettiği yatırımlar arasında rekabet eşitliği şartlarının sürdürülmesini kabul eder.

7. Taraflardan herbiri, üretilen malların ihracatını isteyen veya mecbur kıılan veya mal veya hizmetlerin mahallinden teminini gerektiren veya diğer herhangi benzer mecburiyetler getiren, yatırımların tesisi, tevsihi veya idamesi için gerekli uygulama şartlarından kaçınmaya çalışacaktır.

8. Taraflardan herbiri yatırım sözleşmeleri, yatırım müsaadeleri ve mameleki ile ilgili olarak haklar iddia edebilmek ve taleplerde bulunabilmek üzere birbirlerine müessir vasıtaları sağlayacaktır.

9. Taraflardan herbiri yatırımlarla ilgili olan veya yatırımlara tesir edecek olan bütün kanun yönetmelik, tebliğ ve usulleri ile kararları yayımlayacaktır.

10. İşbu Maddenin hükümlerine uygun olarak Amerika Birleşik Devletleri tarafından yatırımlara ve ilgili faaliyetlere uygulanan muamele, Amerika Birleşik Devletlerinin her Eyalet, Bölge veya Yönetimi altındaki alanlarda, **Amerika Birleşik Devlet-**lerinin öteki eyalet, bölge ve yönetim alanlarının mevzuatına uygun olarak kurulmuş şirketlere uygulanan muamele ile aynı olacaktır.

MADDE III

1. Yatırımlar, kamu yararı amacı ile yapılacaklar dışında ve ayırım gözetmeyecek biçimde ve yeterli ve etkin tazminatın zamanında ödendiği ve yürürlükteki mevzuata ve Madde II (2) de konu edilen genel prensiplere uygun olarak hareket edildiği haller dışında dolaylı veya doğrudan doğruya kamulaştırılmayacak veya devletleştirilmeyecek veya kamulaştırma veya devletleştirmeye «kamulaştırma» eşit işlemlere tabi tutulmayacaktır.

2. Tazminat, kamulaştırma kararının alındığı veya öğrenildiği anda, kamulaştırılan yatırımın adil piyasa değerine eşit olacaktır. Tazminat gecikmeksizin ödenecek, tamamiyle nakte çevrilebilecek ve serbestçe transfer edilebilecektir. Tazminat ödenmesi geciktigi takdirde, bu tazminat kamulaştırma tarihinde hemen ödenmiş olsaydı, yatı-

rımcı hangi durumda olacak idiye, daha az elverişli şartlarda olmamasını temin edecek şekilde ödenecektir.

3. Yatırımın tümünü veya bir kısmını kamulaştırıldığını iddia eden bir Tarafın vatandaşı veya şirketi, karşı Tarafın ilgili kanunî veya idarî makamlarına müracaat ederek, söz konusu kamulaştırma ve bundan doğan tazminatın, bu Madde prensiplerine uygunluğunun tespiti için durumun gecikmeksizin gözden geçirilmesini talep etme hakkına sahip olacaktır.

4. Bir Tarafın vatandaşları veya şirketleri, yatırımlarının karşı Tarafın memleketinde savaş, ayaklanma, iç karışıklıklar veya benzeri olaylar yüzünden zarara uğramaları halinde; o ülke tarafından böyle bir durumda kendi veya üçüncü bir ülke vatandaşları veya şirketlerine uygulanacak muameleden daha az elverişli şartlarda olmak kaydıyla, hangisi daha elverişli ise o muameleye tabi tutulacaktır.

MADDE IV

1. Taraflardan herbiri, yatırımlarla ilgili bütün transferlerin kendi ülkesinden içeri ve dışarı serbestçe ve gecikmeksizin gerçekleştirilmesine müsaade edecektir. Bu transferler: (a) hâsılatı; (b) Madde III çerçevesinde tazminatı; (c) bir yatırımın anlaşmazlığından doğan ödemeleri; (d) kredi anlaşmalarından doğan anapara ve faiz ödemelerini ve (e) yatırımın bütününe veya bir kısmının satışı veya tasfiyesinden elde edilenleri ihtiva eder.

2. Transferler, transferin yapılacağı para birimi/birimleri üzerinden transfer tarihindeki spot muamelelere uygulanan cari kur hesabıyla serbestçe dövizde çevrilebilir para ile yapılacaktır.

3. Yukarıdaki 1 ve 2 nci paragraflardaki hükümlere rağmen, taraflardan her biri (a) bu madde uyarınca izin verilen transferlerin, ilgili tarafça gecikmeksizin tamamlanmak ve 1 ve 2 nci paragraflardaki hakların özüne halel getirmemek kaydı ile, nasıl yapılacağına ilişkin usulleri öngören, (b) döviz transferlerinin rapor edilmesini gerektiren, (c) temettü veya diğer transferlerde uygulanan, stopaj gibi vergileri ihdas eden kanun ve kararnameleri muhafaza edebilirler. Ayrıca, taraflardan herbiri, kanunlarını eşitlikle, ayırım gözetmeksizin ve iyi niyetle uygulamak suretiyle, yatırımların alacaklılarının haklarının korunmasını veya mahkeme kararlarının yerine getirilmesini sağlar.

MADDE V

1. Taraflar, Antlaşma ile ilgili herhangi bir anlaşmazlığı çözümlmek veya Antlaşmanın uygulanması veya yorumlanmasına ilişkin herhangi bir hususu görüşmek için, Taraflardan birinin talebi üzerine vakit geçirmeden istişarede bulunmayı kabul ederler.

2. Taraflardan biri; kendi vatandaşları veya şirketlerinin karşı Taraf ülkesindeki yatırımları ile ilgili karşı Tarafın yazılı olarak bilgi talep ederse, karşı Taraf yürürlükteki kanun ve kararnameler çerçevesinde ve ticarî gizliliğe bağlı kalarak, bu gibi bilginin temini için uygun usul ve düzenlemeler yapmaya gayret edecektir.

MADDE VI

1. Bu Maddeye göre, yatırım anlaşmazlığı : (a) bir Taraf ile karşı Tarafın vatandaşı veya şirketi arasındaki bir yatırım anlaşmasının uygulanması veya yorumlanması; (b) bir Tarafın yabancı yatırımlarla ilgili makamının, söz konusu vatandaş veya şirkete sağladığı herhangi bir yatırım müsaadesinin uygulanması veya yorumlanması; veya (c) bir yatırım ile ilgili olarak ve işbu Antlaşma ile verilen veya yaratılan herhangi bir hakkın çiğnendiğinin iddia edilmesi ile ortaya çıkan anlaşmazlıkları ifade eder.

2. Bir Taraf ile, karşı Tarafın vatandaşı veya bir şirketi arasında yatırım anlaşmazlığı vukuunda, anlaşmazlık, öncelikle, iyi niyetle girişilecek istişare ve müzakerelerle çözümlenmeye çalışılacaktır. Bu istişare veya müzakerelerin başarılı olmaması halinde söz konusu vatandaş veya şirket ile Taraf arasında mutabakat sağlanarak tespit edilecek ancak bağlayıcı olmayan bir üçüncü taraf usulleri ile anlaşmazlık giderilebilir. Eğer anlaşmazlık, yukarıdaki yöntemlerle halledilemezse, daha önceden kararlaştırılmış herhangi bir usule uygun olarak çözüm bir mercie tevdi edilecektir.

3. (a) ilgili vatandaş veya şirket, aşağıdaki şartlara uymak koşulu ile, anlaşmazlığın vukuundan itibaren bir yıl geçtikten sonra herhangi bir zamanda, anlaşmazlığın hakem marifetiyle çözümlenmesi için Uluslararası Yatırım Anlaşmazlıklarının Çözüm Merkezi («Merkez») ne başvurmayı seçtiğini yazılı olarak bildirebilir :

(i) Anlaşmazlık, herhangi bir nedenle, önceden kararlaştırılmış, tatbiki kabul anlaşmazlık çözümleme kurallarına göre çözümlenmek üzere vatandaş veya şirket tarafından herhangi bir mercie tevdi edilmemiş olmalıdır; ve

(ii) İlgili vatandaş veya şirket, anlaşmazlığı, anlaşmazlığa taraf olan Tarafın adli veya idari mahkemelerine veya yetkili başka kazaî organları huzuruna getirmemiş olmalıdır.

(b) Bu şekilde, Taraflardan herbiri, yatırım anlaşmazlığının, hakem marifetiyle çözümlenmesi için Merkeze başvurulmasına muvafakat etmektedir.

(c) Bu gibi anlaşmazlıkların hakem marifetiyle çözülmesi, Devletler ile başka Devletlerin Vatandaşları Arasındaki Yatırım Anlaşmazlıklarının Çözümlenmesine İlişkin Konvansiyonun hükümleri ve Merkezin «Tahkim Kuralları» çerçevesinde yapılacaktır.

4. Yatırım sözleşmesinde belirtilen ve kamulaştırmaya ilişkin bir anlaşmazlığın çözümü için getirilen kurallar bağlayıcı olmaya devam edecekler ve yatırım sözleşmesinin, mahallî kanunların ve hakem kararlarının tenfizine dair yürürlükteki uluslararası anlaşmaların ilgili hükümlerine uygun olarak tatbik edilecektir.

5. Bir yatırım anlaşmazlığından doğan dava sırasında bir Taraf, karşı Tarafın vatandaşı veya bir şirketinin, bir sigorta veya garanti sözleşmesine binaen aldığı veya alacağı bir meblağın varlığını; savunma, karşı talep, mahsup hakkı veya başka bir şekilde kendi verdiği iddia edilen zararlarının tümünün veya bir kısmının karşılığı veya başka türlü def'i olarak ileri süremez.

6. İşbu Madde amaçları için, Tarafların birinin veya mülki, mahalli organlarının yürürlükteki kanun ve kararlarına uygun olarak, ancak anlaşmazlığı doğuran hadise veya hadiselerin meydana gelişlerinden hemen önce, karşı Tarafın şirketlerinin veya vatandaşlarının bir yatırımı olarak kurulmuş olan bir şirket, karşı Tarafın vatandaşı veya şirketi gibi muameleye tabi tutulacaktır.

MADDE VII

1. Taraflar, işbu Antlaşmanın yorumu veya uygulaması konusunda aralarında vaki olan herhangi bir anlaşmazlığı, iyi niyet ve işbirliği ruhu içinde, çabuk ve adil bir şekilde çözümlenmeye çalışacaklardır. Bu bakımdan, Taraflar bu gibi çözümlere varmak için dolaysız ve anlamlı müzakerelerde bulunmayı kabul ederler. Bu müzakereler başarısızlıkla sonuçlanırsa, Taraflardan herhangi birinin talebi üzerine, anlaşmazlık, uluslararası hukukun tatbiki kabil mevzuatının göre bağlayıcı karar verilmesi için tahkime götürülebilir.

2. Talebin tebellüğünden itibaren iki ay içinde, her bir Taraf birer hakem tayin edecek ve bu iki hakem, üçüncü bir devletin vatandaşı olan üçüncü bir hakemi Başkan olarak seçeceklerdir. Taraflardan biri belirtilen zaman içinde bir hakem tayin etmezse, karşı Taraf, Uluslararası Adalet Divanı'nın Başkanından bu tayini yapmasını talep edebilir.

3. Hakem Heyetinin bu Antlaşmanın diğer hükümlerine bağdaşacak şekilde usul hukuku kuralları üzerinde anlaşması için, Başkanının seçim tarihinden itibaren, üç aylık bir süresi olacaktır. Böyle bir anlaşma olmadığı takdirde, Hakem Heyeti, Uluslararası Adalet Divanı Başkanından genellikle benimsenen Uluslararası tahkim kurallarını dikkate alarak usul hukuk kurallarını tayin etmesini talep edecektir.

4. Tahkim isteyen Tarafın anlaşmazlığı dolaysız ve anlamlı istişare ile çözümlenmeye çalışmış olduğunun tespiti üzerine Hakem Heyeti anlaşmazlığın esasları üzerinde tahkim görevine başlar.

5. Üzerinde başka türlü bir anlaşmaya varılmadığı takdirde, bütün başvuruların ve duruşmaların, üçüncü hakemin seçilme tarihinden itibaren sekiz ay içinde yapılmış ve tamamlanmış olması gerekir ve Hakem Heyeti son sunuş tarihinden ya da duruşmaların bitiş tarihinden itibaren, hangisi daha sonra ise, iki ay içinde kararını verecektir.

6. Başkan ve diğer hakemlerce, yapılan masraflar ve diğer tahkim giderleri Taraflarca eşit olarak ödenecektir. Bununla birlikte, Hakem Heyeti giderlerin daha yüksek bir nisbetinin Taraflardan biri tarafından ödenmesine resen karar verebilir.

7. Bu Madde, Madde VI çerçevesi içinde Merkeze sunulmuş ve halen Merkez'de çözüm bekleyen bir anlaşmazlığa uygulanamayacaktır.

MADDE VIII

Madde VI ve VII'nin hükümleri (a) Amerika Birleşik Devletleri İhracat İthalat Bankasının ihracat kredisi, garanti veya sigorta programlarından veya (b) Tarafların, anlaşmazlıkları başka yollar ile çözümlene konusunda üzerinde anlaşmışları diğer resmî kredi, garanti veya sigorta muamelelerinden doğacak anlaşmazlıklara uygulanmayacaktır.

MADDE IX

«Bu Antlaşma», yatırımları ve ilgili faaliyetleri, benzer durumlarda Antlaşma ile sağlananlardan daha elverişli bir muameleye tabi kılan,

- a. Taraflardan her birinin kanunları, kararnameleeri ve tebliğleri veya idarî veya adlî kararlarına;
 - b. Uluslararası hukukî yükümlülüklere; veya
 - c. Taraflardan herhangi biri tarafından, bir yatırım sözleşmesi veya yatırım izni kapsamındaki de dahil üstlenilen yükümlülüklere;
- Aykırı olmayacaktır.

MADDE X

1. Bu Antlaşma, Tarafların herhangi birinin kamu düzeni ve ahlakının korunması, uluslararası barışın ve güvenliğin temini ve idamesi ya da kendi temel güvenliğinin korunmasına ilişkin yükümlülüklerinin ifası için gerekli önlemler almasını engellemez.

2. Bu Antlaşma, Tarafların yatırımların tesisi için özel formaliteler tayin etmesine mani değildir; ancak, bu formaliteler Antlaşmadan doğan hakların özüne zarar vermeyecektir.

MADDE XI

1. Taraflardan herbiri vergi politikaları açısından diğer Tarafın vatandaş ve şirketlerinin yatırımlarına hakkaniyetle ve eşit muamele yapmaya özen gösterecektir.
2. Bu Antlaşmanın II. ve V. maddelerinin hükümleri vergi konularına uygulanmaz.

MADDE XII

1. Bu Antlaşma onay belgelerinin teatisinin tamamlanmasından otuz gün sonra yürürlüğe girecektir. Bu Antlaşma on yıllık bir süre için yürürlükte kalacak ve bu maddenin 2. paragrafına göre sona erdirilmedikçe yürürlükte kalmaya devam edecektir. Antlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihte mevcut olan yatırımlar yanında, bu tarihten sonra yapılan veya iktisab edilen yatırımlara da uygulanacaktır.

2. Taraflardan herbiri, yazılı olarak diğer Tarafa bir yıl önceden feshi ihbarda bulunarak, Antlaşmayı başlangıç süresi olan on yılın bitiminden veya bundan sonra her an sona erdirebilir.

3. Bu Antlaşma Taraflar arasında yazılı bir anlaşma ile tadil edilebilir. Herhangi bir tadilat, Taraflardan her birinin, diğer Tarafa tadilatın yürürlüğe girmesi için gerekli tüm dahilî formaliteleri tamamladığını bildirmesi üzerine, yürürlüğe girecektir.

4. Bu Antlaşmanın son bulmasından önce yapılan veya iktisap edilen ve dolayısıyla bu Antlaşmanın uygulandığı yatırımlara, Antlaşmanın sona ermesinden önceki diğer tüm maddelerinin hükümleri, söz konusu sona erme tarihinden itibaren ilave bir on yıl daha yürürlükte kalacaktır.

5. Bu Antlaşma, Tarafların mülki ve mahalli organları için de geçerli olacaktır. Bu Antlaşmayı Tarafların tam yetkili temsilcileri imzalamışlardır.

Türkçe ve İngilizce dillerinde ve her metin aynı derecede geçerli olmak üzere ikişer metin olarak Vaşington'da 3 Aralık 1985'de aktedilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA

Sükrü Elekdag

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ
HÜKÜMETİ ADINA

(İmza Okunamadı)

PROTOKOL

1. (a) Madde II (1) ve (2) çerçevesi içinde Amerika Birleşik Devletleri; hava nakliyatı, okyanus ve sahil denizciliği, bankacılık, sigorta, enerji ve elektrik üretimi, toprak ve doğal kaynakların kullanımı, gayrimenkul mülkiyeti, radyo televizyon yayımı, telefon ve telgraf hizmetleri, denizaltı kablo hizmetleri ve uydu aracılığı ile haberleşme alanında, Amerika Birleşik Devletleri topraklarında Türk vatandaşlarının veya şirketlerinin veya yatırımlarının tesis edebilecekleri, hissedar olabilecekleri veya idame ettirecekleri yatırımların sınırlarını tespit etmek hakkını saklı tutar. Amerika Birleşik Devletleri aynı zamanda Türk vatandaşlarının veya şirketlerinin veya yatırımlarının devlet yardımları, sigorta veya kredi programlarından yararlanabilme sınırlarını tespit etme hakkını da saklı tutmaktadır. Gayrimenkul mülkiyeti dışına Amerika Birleşik Devletleri tarafından Türkiye'nin vatandaşları ve şirketlerine yapılan muamele herhangi bir üçüncü ülkenin benzer durumlarda vatandaş ve şirketlerine yapılan muameleden daha az elverişli şartlarda olamaz. Amerika Birleşik Devletlerinin kamu topraklarında madencilik yapma hakları, Türkiye'de ABD vatandaşları veya şirketlerin yatırımlarına verilen haklara göre müteakabiliyet esasına bağlı olacaktır.

(b) Madde II (1) ve (2) çerçevesi içinde Türkiye Cumhuriyeti; tütün, (şarap ve bira dışındaki) alkol ve alkollü içkilere, radyo ve TV programlarının tesisi, işletilmesi ve yayımlanması, demiryolları, limanlar ve dahilî deniz taşımacılığı, posta, telefon, telgraf, ve telekomünikasyon hizmeti, piyangolar, spor totolar, silah patlayıcı madde ve barut; elektrik, havagazı ve su işletmeleri (elektrik üretimi hariç) belediye sınırları dışında gerçek kişilerin gayrimenkul mülkiyeti, sigortacılık, bankacılık, hava limanları ve dahilî hava taşımacılığı ve tüzelkişilik kazanmamış esnaf zanaatkarlık alanında ülkesinde, Amerika Birleşik Devletleri vatandaşlarının veya şirketlerinin veya bunların

yatırımları dolayısıyla tesis edecekleri, hissedar olacakları veya idame ettirecekleri yatırımların sınırlarını tespit etme hakkını saklı tutar.

(c) Taraflardan her biri, diğer Tarafın vatandaş veya şirketlerinin ülkesinde tesis edecekleri, hissedar, olacakları veya idame ettirecekleri yatırımların kapsamını sınırlayan bütün kanunları; yönetmeliklerini veya politikalarını bu Antlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihte veya daha önce karşı Tarafa bildirmeyi kabul eder.

2. (a) Madde IV, paragraf 1'deki «gecikmeksizin» sözcüğünden anlaşılan, transferlerin, normal ticari işlem kuralları çerçevesi içinde mümkün olduğu kadar çabuk tamamlanması ve hiç bir şekilde başvuru tarihinden itibaren iki aydan fazla gecikmemesidir.

(b) Dövizle ilişkin istisnai malî ve ekonomik durumlarda Türkiye Cumhuriyeti, Madde IV (1) (e)'de belirtilen cinsten transferleri geçici bir süre geciktirebilirse de, bunu ancak (i) Madde II ile bağdaşacak bir tarzda, (ii) transferlerin talep edildiği tarihten itibaren üç yılı geçmemek şartıyla, döviz rezervlerinin asgarî kabul edilebilir düzeye getirmek için gerekli olan bir süre için ve (iii) vatandaş veya şirketin, hâsılatı, transfer yapılana kadar değerini koruyacak şekilde yatırabilmesi için bir fırsat verilmesi şartıyla yapabilir.

3. Taraflar, bu Protokolün bu Antlaşmanın ayrılmaz bir parçası olduğunu kabul ederler.